

نقش ایرانیان در

مقام مختار

www.ketab.ir

تحقق و نگارش

علی - دانشور

سرشناسه: دانشور، علی، ۱۳۳۴-

عنوان و نام پدیدآور: نقش ایرانیان در قیام مختار/ تحقیق و نگارش علی دانشور.

مشخصات نشر: تهران: تمیشه، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۱۸۲ ص

شابک: ۱- 32- 964- 978-

وضعیت فهرست نویسی: فضا

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۸۱-۱۸۲؛ همچنین به صورت زیرنویس

موضوع: مختاریان- ابن عبید- ۱- ۶۷ ق

موضوع: امویان- تاریخ- جنبشها و قیامها

موضوع: شیعه- تاریخ- قرن ۱ ق.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۷ ۵۲ DS ۳۸/۵۲

رده بندی دیویی: ۹۵۳/۰۲

شماره کتبشناسی: ۱۷۷۲۳۵۶

نقش ایرانیان در قیام مختار

❖ تألیف: علی دانشور

❖ مشخصات نشر: تمیشه

❖ نویث چاپ: سوم ۱۳۹۰

❖ تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

❖ شابک: ۱- 32- 964- 978-

❖ لیتوگرافی: نگین

❖ قیمت: ۳۵۰۰ تومان

❖ آدرس: میدان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- کوچه بهشت آیین پلاک ۲۴

❖ تلفن: ۶۶۹۵۶۲۸۹ - ۶۶۴۹۹۴۳۸
همراه: ۰۹۱۲۲۵۷۴۰۲۰

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۳.....	مختار که بود؟
۱۳.....	پدر و مادر مختار
۱۶.....	همسران و فرزندان مختار
۱۷.....	کنیه و لقب مختار
۱۸.....	دوران نوجوانی و جوانی مختار
۲۰.....	ویژگی‌های روحی و اخلاقی و سیاسی مختار
۲۴.....	مختار و اتهامات وارد بر او
۲۶.....	علل ورود این اتهامات
۲۸.....	نظریه‌ی ائمه (ع) در مورد مختار
۳۱.....	گفتار ابن حنفیه در تجلیل از مختار
۳۳.....	روایات وارده از ائمه (ع) علیه مختار و نقد آنها
۳۶.....	نظر برخی از مورخان و نویسندگان مخالف
۳۷.....	برخی دیگر از برجسب‌ها و تهمت‌ها
۳۸.....	۱) تحویل امام حسن (ع) به معاویه!!
۳۹.....	۲) کرسی مقدس!!
۴۳.....	۳) کبوتران سفید یا فرشتگان
۴۵.....	جایگاه اجتماعی مختار
۴۷.....	دستگیری مختار از سوی عبیداله بن زیاد

۵۱	آزادی مختار از زندان
۵۴	دیدار مختار با ابن زبیر
۵۷	دیدار مجدد با ابن زبیر
۵۹	عزیمت به سوی کوفه
۶۰	ورود مختار به کوفه
۶۴	نهضت توأین
۶۶	زمینه‌های قیام توأین
۶۸	انگیزه‌ها و اهداف از زبان رهبری قیام
۷۰	آغاز قیام
۷۱	نبردی نابرابر
۷۲	سخن آخر
۷۳	تلاش‌های مختار از درون زندان
۷۶	آزادی مختار از زندان
۷۸	سخنان استاندار جدید کوفه
۸۰	احضار مختار به استانداری
۸۲	تهیه مقدمات قیام
۸۳	دیدار گروه و تحقیق با محمد بن حنفیه
۸۷	مراجعت گروه تحقیق
۸۹	پیوستن ابراهیم بن مالک اشتر به نهضت
۹۲	بیعت ابراهیم بن مالک با مختار

- ۹۳..... اقدامات استاندار جدید در مقابله با قیام
- ۹۴..... آغاز قیام قبل از موعد مقرر.....
- ۹۶..... سرکوب شدن توطئه استاندار و اشراف کوفه
- ۹۷..... فرار استاندار با لباس زنانه.....
- ۹۹..... تعیین مقامات لشکری و کشوری از سوی مختار.....
- ۱۰۱..... نقش ایرانیان در خیزش انقلابی مختار.....
- ۱۰۳..... کوفه، مرکز ایرانیان و شیعیان.....
- ۱۰۴..... یاری یک جوان ایرانی به مسلمین عقیل.....
- ۱۰۵..... روی آوردن مختار به موالی.....
- ۱۰۷..... کثرت ایرانیان در لشکر مختار.....
- ۱۰۸..... توصیه مغیره به مختار.....
- ۱۱۰..... تکیه و اعتماد مختار به ایرانیان.....
- ۱۱۱..... تعقیب شمر بن ذی الجوشن بوسیله ایرانیان.....
- ۱۱۲..... چوبداران (خششیه).....
- ۱۱۵..... حمام خون در کوفه.....
- ۱۱۶..... سخن آخر.....
- ۱۱۸..... کودتای نافرجام.....
- ۱۲۰..... ترفند مختار تا رسیدن ابراهیم.....
- ۱۲۲..... سرکوبی کودتاگران.....
- ۱۲۳..... قلع و قمع قاتلان امام حسین(ع).....

۱۲۴	ویران کردن خانه‌های جانیان
۱۲۵	اعدام قاتلان امام حسین (ع)
۱۲۷	اعدام خولی
۱۲۸	مجازات شمر ملعون
۱۳۰	انتقام از حرمه
۱۳۲	بدرک واصل شدن عمر سعد
۱۳۸	انتقام الهی
۱۴۰	مقابله با لشکریان شام
۱۴۱	عزیمت لشکر به سوی جبهه‌های نبرد
۱۴۲	رو در رو با لشکر شام
۱۴۴	نبردی نابرابر اما جانانه
۱۴۵	بدرک واصل شدن ابن زیاد
۱۴۶	رفتار انسانی ابراهیم با همسر ابن زیاد
۱۴۸	جشن پیروزی
۱۴۹	فرستادن سر ابن زیاد به مدینه
۱۵۱	شادمانی و ابراز رضایت امام سجاد (ع)
۱۵۲	ترفند مختار با ابن زبیر
۱۵۳	نامه مختار به ابن زبیر
۱۵۵	ترفندی دیگر با اعزام نیرو
۱۵۷	حیله نماینده ابن زبیر و انهدام نیروهای مختار

۱۵۹	..... زندانی شدن محمد بن حنفیه
۱۶۱	..... اعزام نیرو برای نجات محمد بن حنفیه
۱۶۲	..... توطئه فراریان در بصره
۱۶۴	..... تلاش مصعب علیه مختار بوسیله ستون پنجم
۱۶۵	..... حرکت مصعب به سوی کوفه
۱۶۶	..... نبرد دولشکر
۱۶۷	..... جنگ تن به تن
۱۶۹	..... آخرین نبرد مختار
۱۷۰	..... کشته شدن همسر مختار
۱۷۱	..... کشتار بی رحمانه قصابان
۱۷۳	..... گفتگوی ابن زبیر با ابن عباس
۱۷۴	..... عاقبت زندگی ابراهیم
۱۷۷	..... نبرد عبدالملک بن مروان با مصعب
۱۷۸	..... داستانی عبرت آموز
۱۸۱	..... منابع و مآخذ

هوالمالک

این اثر ناچیز را،

خاضعانه

به پیشگاه با عظمت پیام‌آوران عاشورا،

آنانکه با خطبه‌های کوبنده و آتشین خود،

بذر بیداری و آگاهی را در مزرع جان انسانها پاشیده و روح عدالت

خواهی و ستم‌ستیزی را بر کالبد جوامع انسانی

در همه عصرها دمیدند

جمال نیایشگران، امام سجاده (ع)

و

اسوه صبر و استقامت، زینب کبری سلام الله علیها

و

به روان تابناک والدینم...

تقدیم می‌کنم

علی دانشور

بسم الله الرحمن الرحيم

پس از شهادت جانگداز سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و یاران با وفایش علیرغم تلاشهای مذبوحانه درخیمان اموی در فراموشاندن یاد و نام آن بزرگوار و تحریف قیام حیاتبخش و مکتب انسان ساز آن دُرْدانه خلقت، پیام آن حضرت که ظلم ستیزی و آزادی و آزادگی و زیر بار ستم نرفتن و دست بیعت به ناپاکان ندادن بود، توسط خاندان پاکش که ظاهراً در کسوت اسارت شهر به شهر گردانده می شدند خصوصاً خواهر قهرمانش حضرت زینب کبری سلام الله علیها و فرزند برومندش امام سجاد (ع) به جهانیان آتروز خصوصاً مردم غفلت زده ی کوفه و شام ابلاغ گردید. بذر بیداری در جانهای بخواب رفتهگان پاشیده و چهره ناپاک بنی امیه را شناساند. کاخ های ستم را لرزاند. عمق فاجعه و عظمت مصیبت به خاندان پیامبر (ص) را از طرفی و نهایت رذالت و دردمنشی و قساوت لشکریان یزید را فریاد نمودند.

خطبه های افشاگرانه و حماسه وار عقیده بنی هاشم زینب کبری (س) در شهر کوفه هم پایه های حکومت ظلم و فساد را لرزاند. و هم دلهای غافل و جانهای خاموش و بی تفاوت را تکان داد به حدی که آن مردمی را که با شادی و شغف به تماشای اسیران آمده بودند و برای شرکت در جشن پیروزی حاکمشان دست ها خضاب کرده و هلله سر می دادند. شهر را آذین بسته بودند، اهانت می کردند و جسارت می ورزیدند. به گریه و داشت. اشکها سرازیر شد. سکوتی معنادار همه جا را فرا گرفت. زمزمه های اعتراض

فراگیر شد. نشانه‌های اعتراض عمومی نمودار شد اما برابر نقل، با آوردن سر نورانی امام حسین(ع) در برابر خواهرش زینب(س) و انتقال سریع اسیران به کاخ ابن زیاد از یک شورش عمومی و اعتراضی فراگیر جلوگیری شد. اما فردای همان روز حاکم کوفه عبدالله بن زیاد ملعون که سرمست از باده‌ی پیروزی بر بالای منبر در مسجد کوفه شروع به جسارت و اهانت به خاندان پیامبر کرده بود. پیرمردی از قبیله آزاد بنام عبدالله بن عقیف آزادی در برابر این یاوه گویی‌ها و دروغ‌پردازی‌های او بپاخواست. و جوابی دندان‌شکن و رسوا کننده به حاکم فاسد کوفه داد.

از آن پس مردم کوفه اگرچه در زیر فشار اختناق و برق سرنیزه‌ها و شمشیرها جرأت اعتراض علی‌نداشتند و صداها و نقس‌ها در سینه‌ها حبس شده بود اما نفرت از خاندان بنی‌امیه و عاملان آنها و حس انتقام از قاتلان امام حسین(ع) سراسر وجود آنها را پر کرده بود. و همواره منتظر فرصتی بودند تا اوج نفرت خود را نسبت به خاندان پلید اموی و انتقام آن خونهای بنا حق ریخته را به منصفه ظهور برسانند. مضافاً به اینکه دیگر آموخته بودند که بهر حال باید در برابر ظلم و زور بایستند. و از زیر یوغ ستم و بیداد اموی خود را برهانند.

و بدین روی بود که کم‌کم هسته‌های مقاومت و اعتراض بطور مخفیانه تشکیل شده در جلسات محرمانه برنامه‌ریزی‌ها برای رسیدن به این آرزوی قلبی آغاز گردید. هرچه زمان گذشت خصوصاً با سست شدن پایه‌های حکومت و بویژه با بدرک و اصل شدن یزید اعتراض‌ها بیشتر شد و جلسات به سوی تشکیل یک نهاد مبارزاتی منسجم پیش رفت. تا آنکه سران شیعه به رهبری سلیمان بن صرد خزاعی برای قیام و درگیری با

دشمنان خاندان پیامبر(ص) گردن نهاده به جبران سکوت مرگبار خود و عدم یاری امام حسین(ع) علیرغم دعوتی که از او نموده‌اند. از گناه بی‌وفائی به امام معصوم خود توبه نموده با نام توأبین بر خود نهادن عزم خود را بر مبارزه‌ای بی‌امان و خونین تا سر حد مرگ جزم نموده‌اند.

این گروه اگرچه در نبردی نابرابر توسط لشکریان شام سرکوب شدند و تقریباً همگی به شهادت رسیدند. اما زمینه قیام انقلابی دیگر را فراهم نمودند. در حقیقت از آن زمان قیامها و جنبش‌های مستقل و مردمی با الهام از پیام عاشورا بوقوع پیوست. یکی از این قیام‌ها، قیام خونین و انقلابی مختاربن ابی‌عبید ثقفی است. تنها قیامی که موفق شد به وعده خود در خصوص خونخواهی از قتله‌ی امام حسین(ع) وفا نموده و دمار از روزگار آن جانیان ددمنش بر آورد.

اگرچه آنچه انجام شد و تقاصی که قتله امام حسین(ع) در قبال آن‌همه جنایت پس دادند و کاری که مختار و یارانش انجام دادند تنها بخشی و شمه‌ای از مجازات اعمال ننگین آنها بوده ننگ ابدی و نفرین و لعنت سرمدی بعلاوه انتقام واقعی و کامل و شامل آن خونهای بناحق ریخته و همه خونهای قصاص نشده علی و اولاد علی(ع) به کف با کفایت آن مشقم واقعی قائم آل محمد(عج) انجام خواهد شد. که این آرزوی هر عاشق و دلباخته‌ی سرور آزادگان است همانگونه که در زیارت نورانی و عظیم‌القدر عاشورا می‌خوانیم:

أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكَةٍ مَعَ إِمَامٍ مَنصُورٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ

آله... وَ أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكَم مَعَ إِمَامٍ هَدَى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ...

از آنجایی که در رابطه با مختار و قیام او نظرات گوناگون و گاه متضادی ابراز شده و گاه حتی با استناد به روایاتی که ساخته و پرداخته دستگاههای اموی و زبیری است اتهاماتی به آن بزرگمرد نسبت داده شده که حقاً جفای به اوست. و کم شمردن کار بزرگ او در انتقام از قاتلان امام حسین(ع). از طرفی در منابع فارسی کتب مستقل و جامع در رابطه به مختار و قیام او کمتر نوشته شده و عمدتاً در انتهای تاریخ کربلا و شرح واقعه عاشورا بطور مختصر آنها جهت نمایاندن فرجام کار قاتلان امام حسین(ع) آورده شده. لذا برای آگاهی نسل جوان نسبت به قیامهای منبعث از قیام عاشورا و به خواست و پیشنهاد دوست ارجمند جناب آقای مهقانی تلاش شد تا این کفزارها تهیه و در اختیار عموم قرار گیرد. باشد تا در نمایاندن شخصیت واقعی مختار، کسی که با کار عظیمش دل اهل بیت را شاد نمود. قدمی هر چند اندک و کوتاه برداشته شود.

همه توفیق‌ها از خداست.

ملتحمس دعا: علی دانشور